

Metody i formy pracy w przedszkolu

Metody i formy pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym powinny być jak najlepiej dobrane do rozwoju dziecka. Podczas ich doboru należy przede wszystkim uwzględnić wiek dziecka, jego zainteresowania oraz możliwości a także sytuację środowiskową i rodzinną wychowanka. Aby metody pracy idealnie dobrane muszą spełniać swoje zamierzone cele. Znanca tematyki M. Kwiatkowska twierdzi iż najlepsze wyniki osiągają metody czynne wraz z połączeniem metod słownych i percepcyjnych.

Metody czynne to metody oparte na działalności dziecka. Do nich zaliczamy:

1. Metodę ćwiczeń (dzieci są pobudzane do naśladownictwa i utrwalania pewnych czynności. Ćwiczenia te wzbogacają ich ruchową sprawność, ale nie tylko. Metoda ćwiczeń wzbogaca wiedzę i umiejętności praktyczne. Głównym celem tej metody jest kształtowanie pożądanych postaw u dzieci.)

2. Metodę zadań stawianych dziecku (Metoda oparta na samodzielnej działalności dziecka, indywidualnych rozwiązywaniu problemów i wysnuwaniu wniosków. Pedagog stawia przed wychowankiem zadanie, które rozwiązuje samodzielnie. Mogą to być na przykład tworzenia prac plastycznych, obserwacja przyrody oraz różnego rodzaju rebusy, łamigłówek)

3. Metodę kierowania własną działalnością dziecka (W tej metodzie nauczyciel zobowiązany jest do inspirowania dziecka oraz zachęcania go do samodzielnej działalności, samorozwoju)

4. Metodę samodzielnych doświadczeń (Głównym celem tej metody jest ułatwienie maluchom nawiązywanie kontaktów ze społeczeństwem, przyrodą, tradycją, kulturą oraz sztuką. Nauczyciele stwarzają warunki do spontanicznych zachowań, postępowań oraz zabawy)

Kolejną metodą pracy w placówkach przedszkolnych są wcześniej już wspomniane metody słowne. Kwiatkowska wylicza tu następujące:

1. Metoda żywego słowa (Metoda przygotowująca dzieci do pisania, czytania a także liczenia. Oparta na pracy słowem. Pobudza ona wyobraźnię i procesy poznawcze. Uczy dzieci wrażliwości na piękno, pobudzając w nich pozytywne uczucia płynące z obcowania z literaturą piękną. Dzieci dzięki tej metodzie poznają wartość słowa pisanego.)

2. Instrukcje i objaśnienia (Głównie dotyczą instruowania podczas przygotowania do wykonania zadania powierzonego dzieciom. Towarzyszą poznawaniu nawyków higienicznych, rozwojowi fizycznemu i nabywaniu nowych umiejętności.)

3. Sposoby społecznego porozumienia (Metoda może przejawiać się w postaci dezaprobaty lub aprobaty, a także upominań, przekonywań, zakazów oraz nakazów.)

4. Opowiadania, rozmowy, zagadki (Metody bardzo lubiane przez dzieci. Pomagają im rozwijać spostrzegawczość, logiczne myślenie a także odwoływać się do posiadanej już wiedzy. Rozwijają procesy poznawcze, zasób informacji i wiedzy oraz pomagają dzieciom wzbogacać się intelektualnie.)

Kolejną grupą metod pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym są metody percepcyjne, czyli opierające się na obserwacjach. Do nich zaliczamy:

1. Metodę przykładu (Metoda ta oparta jest na osobach dorosłych czyli wzorcach. Opiekunowie dzieci powinni swoją postawą, zachowaniem a także ubiorem dawać przykład.)

2. Metodę pokazu i obserwacji (Nauczyciel w trakcie tej metody ma za zadanie skupić uwagę podopiecznego na obserwowanej czynności, rzeczy lub istocie np. obserwacja psa czy pokaz sznurowania obuwia)

3. Metodę uprzystępniania sztuki (Metoda opierająca się na odbiorze dzieł sztuki takich jak obrazy, muzyka, literatura czy sztuka teatralna. Nauczyciel korzystający z tej metody powinien możliwie jak najpełniej przybliżyć przedszkolakom wyżej wymienione dzieła, pomóc im je zrozumieć i w odpowiedni sposób przeżyć)

Nowatorskie metody nauczania stosowane w pracy przedszkola.

Wiek przedszkolny to okres wzmoczonej aktywności poznawczej, wyrażającej się silną potrzebą intelektualną wrażeń, dużym napięciem emocjonalnym i potrzebą działania. Zadaniem wychowania przedszkolnego jest zatem stworzenie sytuacji, w których dziecko znalazłoby zaspokojeni tych potrzeb. Nauczyciele, aby osiągnąć jak najlepsze efekty swojej pracy wykorzystują nowoczesne metody pracy.

1. Metoda ruchowej ekspresji twórczej R. Labana.

U podstaw tej metody leży naturalna ruchliwość i naturalny styl motoryki dziecka. Pozwala ona na posługiwanie się różnymi formami ruchu i ekspresji jak: ćwiczenia muzyczno-ruchowe, zabawy, taniec, opowieść ruchowa, inscenizacja, improwizacja ruchowa, pantomima, sceny dramatyczne. W metodzie uwzględnia się łączenie ruchu z muzyką i rytmem dlatego często przy realizacji zadań wykorzystuje się instrumenty perkusyjne. Każdy ćwiczący wykonuje zadania ruchowe na swój sposób i wobec tego pokaz wykonania jest zbędny, schodzi na dalszy plan. Należy tylko ćwiczącym wyjaśnić, co mają robić, a sposób wykonania będzie zależał od ich inwencji twórczej, pomysłowości, fantazji oraz doświadczeń ruchowych.

2. Metoda Weroniki Sherborne.

Jest prosta, naturalna i możliwa do zastosowania w każdych warunkach, bez konieczności używania przyrządów. Ćwiczymy na bosą, w niskich, bezpiecznych pozycjach i bez elementu współzawodnictwa. Po intensywnym wysiłku stosujemy odpoczynek i relaks. Metoda ta nawiązuje do „języka ciała”, czyli ćwiczenia stanowią formę naszego komunikowania się z innymi. Ze względu na swą prostotę i naturalność jest to metoda dla każdego. Każdy może w niej uczestniczyć w takim zakresie, w jakim jest to dla niego możliwe. Nie ma słabych, gorszych, czy smutnych. Wszyscy są aktywni, radośni i zwycięscy. Każdemu coś się uda, każdy zostanie pochwalony i zachęcony do dalszych wysiłków.

3. Metoda Kniessów

Jest to metoda, która ma na celu kształtowanie i rozwój fizyczny dziecka poprzez ruch, muzykę, zastosowanie oryginalnych przyborów.

Ćwiczenia odbywają się na wszystkich grupach mięśniowych z uwzględnieniem automasażu. Jednocześnie uwarżliwia się małe dziecko na piękno muzyki klasycznej. W metodzie tej główny nacisk kładzie się na ruch. Ważną rolę w metodzie Kniessów spełniają przybory do ćwiczeń ruchowych, przybory do wytwarzania dźwięków.

4. Metoda Carla Orffa

Głównym elementem tej metody jest śpiew i gra na prostych instrumentach perkusyjnych. Pozwala na twórczą samodzielność dzieci, poszukiwanie różnych rozwiązań. Taka aktywność prowadzi do intensywnego rozbudzania wyobraźni i wrażliwości muzycznej.

5. Metoda Paula Dennisona (kinezjologia edukacyjna).

Kinezjologia edukacyjna, to praktyczny i dynamiczny system, który posługuje się prostymi ruchami ciała dla zintegrowania funkcji mózgu. Dużą atrakcją tej metody jest jej wyjątkowa łatwość i użyteczność. Specyficzne ruchy gimnastyki mózgu uaktywniają sieci neuronowe w całym mózgu, w obu półkulach równocześnie, pomagają budować podstawy potrzebne do zapewnienia sukcesu w uczeniu się w ciągu całego życia. Kinezjologia Edukacyjna pomaga poprzez ćwiczenia, na poprawę wzroku, pamięci, rozumienia, koordynacji i podstawy. W skład tej metody wchodzi elementy: treningu wzroku, Dotyku dla Zdrowia, procesów emocjonalnych i specyficznych działań ruchowych.

6. Metoda E. Gruszczyk- Kolczyńskiej do nauki matematyki

W edukacji matematycznej przedszkolaków najważniejsze są osobiste doświadczenia dziecka. Stanowią one budulec, z którego dziecko tworzy pojęcia i umiejętności. Jeżeli doświadczenia są specjalnie dobrane, przyczyniają się także do rozwoju myślenia i hartowania dziecięcej odporności. Celem tej metody jest wspomaganie rozwoju umysłowego dzieci. Zaplanowane działania służą wprowadzeniu nowych treści lub uporządkowania i ukierunkowania nagromadzonych doświadczeń. Głównym sposobem uczenia się matematyki jest rozwiązywanie zadań. Nauczyciel dostosowuje treści kształcenia do możliwości intelektualnych dzieci. Ta metoda ma wspomagać rozwój umiejętności matematycznych i uczy dzieci radzenia sobie z emocjami. Edukacja matematyczna E. Gruszczyk- Kolczyńskiej sprzyja stymulowaniu uzdolnień matematycznych u dzieci, a także dobrze przygotowuje je do nauki matematyki w szkole. Metoda sprzyja rozwojowi inteligencji operacyjnej dzieci, uodparnia je na sytuacje trudne i rozwija ich umiejętności.

7. Metoda Dobrego Startu Marty Bogdanowicz

Założeniem Metody Dobrego Startu jest jednocześnie rozwijanie funkcji językowych, funkcji spostrzeżeniowych: wzrokowych, słuchowych, dotykowych, kinetycznych (czucie ruchu) i motorycznych oraz współdziałania między tymi funkcjami, czyli integracji percepcyjno-

motorycznej. Są to funkcje, które leżą u podstaw złożonych czynności czytania i pisania. Usprawnianie w tym zakresie, jak również kształtowanie lateralizacji (ćwiczenia ustalania ręki dominującej) i orientacji w prawej i lewej stronie ciała jest wskazana dla dzieci przygotowujących się do nauki czytania i pisania. Ćwiczenia prowadzą do większej harmonii psychoruchowej: wyższego poziomu rozwoju i współdziałania funkcji intelektualnych (mowy, myślenia) i instrumentalnych (spostrzeżeniowo- ruchowych). Dzięki temu dochodzi do prawidłowego wykonywania czynności ruchowych we właściwym czasie i przestrzeni, w harmonii z czynnościami poznawczymi, w tym językowymi.

8.Sztuka składania papieru Origami

Orgiami jest sztuką, która przede wszystkim uczy obserwacji życia. W połowie IXI w japońscy pedagodzy zwrócili uwagę na znaczenie wartości wychowawczej tej sztuki. Uznali, że kształtuje i wyrabia smak artystyczny, rozwija fantazję, zainteresowanie światem, wyrabia zręczność manualną, kształci cierpliwość i uczy organizacji pracy. Działalność manualna tak charakterystyczna dla wieku przedszkolnego znajduje możliwość realizacji także przez robienie papierowych składanek. Składanie papieru wymaga już ukształtowanej do pewnego stopnia koordynacji ruchów rąk i współpracy palców. Łamanie papieru ćwiczy umiejętność panowania nad ruchami ręki, przechodzenia od ruchów szerokich i płynnych do drobnych, oderwanych i bardziej precyzyjnych. Zajęcia te ukierunkowują spostrzegawczość, ćwiczą uwagę i wytrwałość, przyczyniają się do usprawniania koordynacji wzrokowo- ruchowej. Podczas składania modeli dzieci poznają otaczającą rzeczywistość. Odtwarzając kształt trzeba dokonać wielu operacji myślowych, wyodrębnić i scalić cechy, zapamiętać. Orgiami pomaga w utrwalaniu pojęć geometrycznych takich jak trójkąt, kwadrat, połowa. W toku działania dziecko ujawnia swoje możliwości, pomysłowość i wyzwala aktywność. Nauczyciel musi dokładnie pokazać, objaśnić kolejne etapy, a następnie pomagać dziecku w kolejnych fazach składania. Zadania muszą być dostosowane do możliwości manualnych i technicznych przedszkolaka. Wszystkie figurki są wykonywane zgodnie z instrukcją, ale ich zdobienie, sposób wykończenia pozostawiamy pomysłowości i twórczej inwencji dziecka.

9.Pedagogika zabawy

Pedagogika zabawy jest metodą, która stwarza dzieciom możliwość działania w atmosferze akceptacji i zaufania. Celem pedagogika zabawy jest dostarczenie prowadzącemu różnorodnych pomysłów, które umożliwią świadomą i kreatywną pracę z grupą. Aktywizowanie dzieci w procesie nauczania jest obecnie uznawane za najważniejszą zasadę nauczania i uczenia się. Głównym celem pedagogiki zabawy są: harmonijny i wszechstronny rozwój dziecka, pomoc w odkrywaniu najlepszych cech dziecka.

10.Drama

Jest specyficzną metodą w nauczaniu i wychowaniu, która polega na rozwiązywaniu problemów poprzez działania w roli, poprzez uczestniczenie w fikcji dramatycznej, najczęściej improwizowanej lub opartej na tekście literackim.Drama uczy samodzielności myślenia i działania, aktywności i otwartości, rozwija emocje, wyobraźnię i fantazję, także elokwencję i plastykę ciała, wyrabia umiejętność współżycia i pracy w grupie.

11.Zabawy badawcze, doświadczenia, obserwacje przyrodnicze.

Naturalną metodą poznawczą stosowaną przez dzieci w wieku przedszkolnym jest aktywność badawcza, która występuje w dwóch postaciach. Pierwsza to samodzielne odkrywanie. Dziecko ma tu pełną swobodę działania, samo wyznacza sobie tempo i czas pracy, ale jednocześnie jest to uczenie się drogą prób i błędów, w którym narażone jest ono na wiele trudności i porażek. Drugi sposób odbywa się pod kierunkiem nauczyciela. Nauczyciel zajmuje tu rolę inicjatora sytuacji, prowokuje do stawiania pytań, udostępnia stosowane metody i pomoce badawcze, ukierunkowuje go podczas badań i eksperymentowania.

Formy pracy w przedszkolu to „zaplanowane w czasie i przestrzeni wzajemne czynności nauczyciela i dzieci. W systemie wychowania przedszkolnego formy te odnoszą się do całości sytuacji związanych z trybem dzieci i podstawowymi rodzajami ich działalności”.

Do najczęściej stosowanych form pracy w przedszkolu należą:

- 1. Zajęcia dowolne** (dzieci same wybierają sposób zabawy czy też rodzaj działalności w czasie który jest do tego przeznaczony. Nauczyciel nie narzuca zajęć ani nie tworzy grup, Przedszkolaki same tworzą grono do zabawy. Do zajęć dowolnych należą np. oglądanie książek, rysowanie, budowania z klocków itp.)
- 2. Sytuacje okolicznościowe** (Są to działalności niezaplanowane odgórne przez nauczyciela, które mogą się zdarzyć nagle.)
- 3. Obowiązkowe zajęcia** (do nich zaliczyć można np. wycieczki, czynności samoobsługowe, spacer, zajęcia dydaktyczne, uroczystości itp.)